

Muammer Hoca'nın Eskişehir Günleri

'Hocaların Hocası', Sayın Muammer Onat için, geçen kırk içinde yaşananlardan bir derleme yapabilmek gerçekten çok zor. Gerçekten tam kırk yıl önce, 1969 yılı Kış Yarıyılı'nda, proje danışmanım olarak ilk kez Hoca ile tanış oldum. Proje-III Atölyesi'nde, Üsküdar-Şemsipaşa'da "Ayazma Cami Çevre Düzenlenmesi ve Halk Evi Projesi" için bir dönem boyunca Muammer Hoca ile çalışma şansına sahip oldum. İtiraf etmeliyim ki; ne nitelik ne de nicelik yönünden yaptıklarımız kendisini pek mutlu etmiyordu. Her şeyden önce toplumsal içerikli ve çevre duyarlı bir çalışma yapılması biz gençler için yepyeni ve ufuk açıcı geliyordu. Hem de; sürekli arayış ve bitmez tükenmez eskiz çalışması yapmamız beklentisi bizleri tüketiyordu. "En az 5 kg eskiz yapılacak!" söylemi hepimizin hatırındadır. Hoca'nın ödün vermez tavrına şahit oluyorduk. Çok iyi anımsıyorum, Çanakkale girişinde "Deniz Feneri Projesi" yapacak bir arkadaşımız, yer görme uğruna sandal kiralayıp -aksi gibi rüzgarlı bir günmüş- projesini yapacağı kayalıkların resimlerini çekmek uğruna perişan olup dönmüştü. Ne pahasına olursa olsun yer görülecek, mevcut durum analizleri yapılacaktı ..... !!!!!

Resim: 1

Eskişehir-Odunpazarı Kentsel Sit Alanı içinde Y.Koşaner'e 'koruma - yenileme' üzerine önerilerini aktarıyor (2003)

Resim: 2

Muammer Hoca, yıllarca emek verdiği Anadolu Üniversitesi Mimarlık Bölümü'nde, mimarlık yaşamımızın en saygın bireyleriyle bir proje jürisinde.

Öğrenci olarak Hocanın proje atölye yönetimini ayrıcalıklı buluyorduk. Farklı bir konuşma üslubu ve vurucu kelimeleri vardı, yönlendirmeleri, proje çalışması yöntemi, düşünsel zenginlik, özgünlük ve kişilik istemi –o günkü dağarcığımızı göre– Hocayı gözümüzde sıra dışı bir meslek insanı yapmıştı. Bu proje döneminin bana kazandırdığı en büyük değer 'sosyal duyarlılık' bilincinin pekişmesi oldu. Bir önceki yılın yaz aylarında Güneydoğu Anadolu'da yapılan bir köprü şantiyesine katılmış ve bir yaz dönemini yerel halka hizmet adına harcamıştım. 1968 ruhu belki de buydu ve Hoca ile uyum içinde olabilmenin bir nedeni de bu olabilirdi.

Muammer Hoca ile yollarımız çok sonraki yıllarda bir kez daha çakıştı. Bu kez ikimiz de akademik kariyerde, bir anlamda aynı rolü oynayan insanlar olarak. Bu vesile ile hocanın daha farklı yönlerini görme ve tanıklık etme şansına sahip oldum. İşte bu nedenle pek az bilinen, belki de hiç bilinmeyen, Muammer Hoca'nın Eskişehir'de geçirdiği günlerden, mimarlık eğitimine ve oradaki öğrencilerine verdiği katkılardan söz etmek, Anadolu'nun ortasında bir kurumda mimarlık eğitimine katkı verme uğraşlarını dile getirmek istiyorum.

Düşünsel olarak, büyük kentlerin dışında, Anadolu'da mimarlık eğitimi başlatma, benim en büyük amacımdı (*ne mutlu bana bir çalışma ömrümü bu amaç için harcayabildim*). Yurt dışından doktoramı tamamlayarak 1979 Yaz'ında döndüm, Akademi'ye hoca olmak üzere gönderilmiş olmama karşın kendi isteğimle, Anadolu Üniversitesi'nde görev aldım. Rektör, Sayın Yılmaz Büyükerşen mimarlık eğitimi ve mesleği adına her türlü üniversite olanağını cömertçe veren bir rektördü.

Anadolu Üniversitesi - Eskişehir bünyesinde Mimarlık Bölümü 1984 yılında kuruldu. İlk yılların bilinen ezici sıkıntılarını atlattıktan sonra, özellikle mimari proje atölyelerinde akademik kariyer geçmişi ve mesleki uygulama yaşamı olan meslek insanlarına eğitimde yer vermeyi hedefledik. Bir anlamda meslek pratiği ile kuramın birlikteliğini amaçlıyorduk. Bu amaçla, bir yandan meslek pratiği içindeki saygın meslek insanlarını projelere davet ederken öte yandan da ilk olarak Akademi'ye yöneldim. Ancak, büyük ümitler ile geldiğim Akademi'de üst yönetim ''Anadolu'da mimarlık olmaz'' söylemi ile projemize destek olmazken sadece bir proje hocası Eskişehir'e gelebileceğini ifade etti. Bu meslek adamı sayın Muammer Onat'dı. Bu tavır, hocanın mesleğe ve eğitime bakış açısının, nasıl özveride bulunduğu çok somut örneği olarak takdirle hatırlanmalıdır. Böylece 1992 yılı Güz Yarıyılı'nda Hoca ile yollarımız ikinci kez çakışmış oluyordu. Hocanın geleceğine hiçbirimiz inanamamış, sevince boğulmuş, adeta seferberlik ilan etmiştik.

Muammer Hoca bir grup diploma öğrencisini yönetiyordu. Diğer diploma yöneticileri arasında ise Sayın Behruz Çinici, Şevki Vanlı, Erdem Aksoy, Özgönül Aksoy bulunuyordu. Ara jürilerde Sayın Altuğ Çinici, Doğan Tekeli'nin de katılımları oluyordu. Bu saygın meslek insanların birlikteliği, mimarlık bölümüne yeni bir sinerji veriyor, her birinin katkı ve önerileri ile eğitim şekilleniyor ve yönlenebiliyordu. Sanıyorum böylesi bir proje

Resim:3

Muammer Hoca'nın en takdir ettiği öğrencilerden biri de Gaziantep'te Sevgi Kale olmuştur. Kale şimdilerde İngiltere'de mimarlık yapmaktadır.

Resim: 4

Mimarlık yaşamımızda bir daha oluşamayacak bir proje jürisi (1994):

Resim:5

Jüri sonunda not verilmesi her zaman zor olmaktadır.

Behruz Çinici, Erdem Aksoy ve Muammer Onat arasında ben adeta arabulucuk yapmaktayım!!!

Resim:6

Çok mütevazı yemek molası: masalara serilmiş gazete örtüler(!) üzerinde pide ve ayran! Behruz Çinici; Özgönül Aksoy; Tatsuya Yamomato; Muammer Onat; Şevki Vanlı; Behruz Çinici; Özgönül Aksoy ile birlikte (1992).

grubu mimarlık eğitimi yaşamımızda ilk kez ve ne yazık ki bir daha toplanması mümkün olmayacak bir gruptur. Muammer Hoca işte bu proje grubunda adeta dinamo görevini görüyordu.

Muammer Hoca'nın gerçekten çok renkli öğrencilerden oluşan proje grupları vardı. Sanıyorum hoca da şanslıydı. Hoca, projeye yaklaşma yöntemi ve atölye çalışma düzenini sıkı şekilde öğrencilere empoze ederken, o sevimli öğrenci-öğretim elemanı ilişkisi biçimini de yerleştirdi. Öğrencilerde benimsediler, onlar için çok yeni uygulamalar gündeme gelmişti. Halâ hatırlıyorum; öğrenciler hocaya her hafta mektup yazarak düşüncelerini ifade etmeyi deniyorlar, eskizlerinin üzerine imzalarını atarak kimlik ve kişilik sahibi birey olmanın ilk heyecanını deniyorlardı. Kilolarca eskiz yapmasını öğrenmişlerdi. Çok ilginç gelmişti hoca onlar için ve inanıyorum Muammer Hoca da çok keyif alarak yürütüyordu projeleri. Çok güzel çalışmalar ortaya çıkıyordu. Hoca'nın hiç düşünmeden 100 verdiği çok yetenekli mezunlar verdik. Özellikle, 1994 yılında, Muammer Hoca'nın öğrencilerinin dönem içi çalışmalarını sergilenecek formata getirdik ve İTÜ'de yapılan bir MOBBİG toplantısında sergiledik. Adeta; "mimari proje dönem içi nasıl çalışılır?"ın yanıtını verir gibiydi bu çalışmalar.

Dönem içi atölye çalışmalarını her danışman bağımsız yürüttüğünden, sakin ve çok verimli proje atölye günleri yaşanırdı. Ancak; dönem sonu jüri günleri geldiğinde kelimenin tam anlamıyla "kırın- kırana" tartışmaların yaşandığı olurdu. Bizim gibi genç -(o zaman için)- öğretim elemanlarına ve öğrencilere bu proje jürilerinin yaşattıklarını ve kazandırdıklarını bir ömür boyu unutmak olası değildir. Jüri aşamasında yöneticilerin kendi aralarında hiç de tahmin edemediğimiz biçimde tartışma, inatlaşma, sürtüşme ve çekişmelerine şahit olduk. Tansiyon o denli yükselirdi ki, bir akşamüstü Muammer Hoca'nın kalp atışları değişti ve bizler sabaha dek hastanede başında bekledik.

Zaman içinde proje jürilerinin çok renkliliği o denli çevreye yayıldı ki rektör Sayın Yılmaz Büyükerşen proje jürilerinin ayrılmaz parçası oldu ve bu değerli proje yöneticilerine her türlü ihtimamı gösterdi. Bunun bir sonucu olarak Muammer Hoca'dan Açık Öğretim Fakültesi Binaları'nın projesini hazırlaması istendi. Bu sayede Muammer Hoca ile bir proje çalışması içinde olma şansında oldu. Her zaman olduğu gibi süre kısa, bütçe sınırlıydı. Verilen süreyi, proje aşamaları ve uygulama aşamalarını dikkate alarak

Hoca'nın nasıl proje yönetimi geliştirdiğini, ekonomik çözüm adına önerdiklerini yaşayarak gördüm. Kazanımlarım çok büyük olmuştur.

Muammer Hoca, Başkent Ekspresi diye bilinen tren ile gelir ve akşamüzeri Eskişehir'de olurdu. Ara sıra gece treni ile geldiği de olur, sabah Eskişehir'e varırdı. Eğer gece treninde rahmetli Prof. Özgönül Aksoy ile beraber seyahat ederlerse, günlerce anlatılacak renkli anıları olurdu. Çünkü Prof. Ö. Aksoy, yaşamın her anından olumlu çıktılar yapan ve nüktedan bir kişilikti. Kendisini garda karşılar önce bölüme gider, sonra kampüs içindeki otele yerleştirirdik. Akşamları ise çoğunlukla Üniversitenin Akademik Kulübü'nde hep beraber olurduk. Diğer proje yöneticileri de bulunurdu ve bu birliktelik sanırım mimarlık eğitim yaşamımızın en ilginç ve renkli sohbetlerine tanıklık etmiştir. Hoca, yemeklere ve garsonlara uygun(!) işaretler/simgeler takardı. Sipariş sırasında ''O'' tarifler üzerine yemekler gelirdi. Doya doya meslek konuşulur, yeri gelir muhabbetin en keyiflisi yapılırdı.

Gün boyu proje atölyeleri sürerdi. Geç saatlere sarktığı olurdu çalışmaların. İşte o zamanlarda çizim masaları üzerinde tost/pide türünden yiyecekler ile öğrencisi ve hocası ile beraber, doyumsuz keyif alınarak karınlar doyurulurdu. Doğrusu ilk günlerde çekinmiştik böylesine ikramlardan(!) ancak, Hoca bundan da çok hoşnut oluyordu. Diğer danışman hocalar da pek memnundular bu basit ve sıradan ancak sıcak ve samimi meslek ortamında yenilenlerden.

Muammer Hoca çay ve kahveyi çok severdi. Bölümde devamlı bir hocanın (adı çaycıya çıkmıştı Muammer Hoca sayesinde) odasında çay demlenirdi. Ancak; bir eksiği varmış onu da Hoca öğretti. Bir gün trenden indiğinde kolunun altında bir bebek itinasıyla taşıdığı kağıt paket vardı. Bölüme geldik, paketi açtı ve bir şişe kanyak çıktı. Çaylar /kahveler ondan sonra kanyak katılarak yapıldı ve KATKA (katkılı kahve) olarak anıla geldi.

Yıllar sonra bir seminer nedeniyle tekrar geldiğinde kendisine aynı odada kahve ikram ettik. Bir kağıt istedi. 'Her şey aynı, değişmemiş ama bir eksik var, KANYAK' yazdı ve duvara astı. Yaşamımıza katkılı çay ve kahve alışkanlığını da kazımış oldu.

Hoca bir gece konaklar ertesi akşamüzeri treni ile dönerdi. Kendisini, gelişinde olduğu gibi, gardan uğurlarken hepimize hüzün çökerdi.

İstanbul-Eskişehir arası çok uzun yıllar gidip gelinecek mesafe değildi. O zaman uçak seferleri de başlamamıştı. Sanırım üç yıl sonra Muammer Hoca seferlerine son verdi. Ancak tümüyle kopmadı. Arada sırada akademik etkinliklerimize katılarak bizlerle beraber oldu. Eskişehir çevresindeki öğren yerlerini, özellikle Yazılıkaya'yı birkaç kez birlikte ziyaret ettik, Sivrihisar, Ballıhisar ve Çavdarhisar kalıntılarında unutulmaz günler geçirdik. Öğren yerlerine büyük ilgi duyardı.

Muammer Hoca, Anadolu Üniversitesi'nin mimarlık öğrencileri için büyük özverilerde bulunarak, daha iyi yetişmeleri adına her şeyini paylaşmıştır. Mimari öğretisi, renkli ve kişilikli ilişkileri, Eskişehir'de yetiştirdikleri öğrencileri ile süregelmektedir.

Resim:7 Muammer Hoca her fırsatta çevredeki öğren yerlerini gezerdi. Böyle bir gezi sırasında, Yazılıkaya Anıtı bekçi kulübesi bahçesinde dinlenirken (1997).

Resim:8 Bölümde çay-kahve devamlı olurdu. Ancak katkı (!) unutulmuş olmalı ki Hoca bu notu Çaycı'nın (!) kapisına asıverdi.

Bu odanın
bir eksiği var
oda bu şişe
kanyak
20.05.2002
Muammer
Onat.

Resim:9

Hoca, Anadolu Üniversitesi'nde yapılan etkinliklere fırsat buldukça katıldı. 2003 yılında yapılan bir bilimsel toplantı sonrasında bölüm elemanlarıyla.

Resim:10

MOBBİG Toplantısı açılışında Muammer Hoca yanında oturan rektör Prof. Engin Ataç'a "Ne rektörler var! Mimarlık sorunlarına ilgi duyuyorlar." edasıyla bakarken (Hoca, bu duygusunu bu resme baktığında dile getirmişti) (2004).

Bizler kendisinden çok şeyler aldık, bizim öğrencilerimiz kendisinden kazanımlar elde etme şansını yaşadılar. İşte bu nedenle ben kendisine her zaman "hocaların hocası" diye hitap ettim ve etmek istiyorum.

Bizler için yaptığımız her şey için sonsuz teşekkürler. Ne mutlu bizlere sizin ile beraber olabilme şansına sahip olduk. Sonsuz saygı ve sonsuz teşekkürlerimle...